

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Verdsetting av eiendeler i norsk pelsdyrnæring

NIBIO RAPPORT | VOL. 4 | NR. 136 | 2018

Kårstad, S., Hovland, I. og I. F. Pettersen
Divisjon for kart og statistikk

TITTEL/TITLE

Verdsetting av eiendeler i norsk pelsdyrhold

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Kårstad, S., Hovland, I. og I. F. Pettersen

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
22.11.2018	4/136/2018	Åpen	11232	18/00881
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02197-1	2464-1162	19	2	

OPPDRAAGSGIVER/EMPLOYER:

Landbruks- og matdepartementet

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Odd Anders Nilsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Pelsdyroppdrett, driftskalkyler,
lønnsomhetsanalyser, foretaksøkonomi

Fur farming, profitability, enterprise valuation

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Foretaksøkonomi

Business economics

SAMMENDRAG/SUMMARY:

I denne rapporten er verdi på varige eiendeler i pelsdyrholdet beregnet i 2017 og i 2024, se kapittel 3. Ved å benytte saldoavskrivning er verdi på varige driftsmidler i 2024 beregnet til å ligge på rundt 124 til 148 millioner kroner. Beregningene er basert på en rekke kilder og er ikke sjekket med ligningsdata. Det er knyttet usikkerhet til beregningene.

I tillegg til å beregne verdi på varige eiendeler i pelsdyrholdet er foretaksøkonomiske kalkyler beregnet i kapittel 4. Markedssituasjonen i pelsdyrholdet i dag er blant annet preget av høyere fôrpriser og noe lavere skinnpriser, i tillegg til politiske signaler om en styrt avvikling av pelsdyrholdet.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

STED/LOKALITET:

GODKJENT /APPROVED

Hildegunn Norheim

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Signe Kårstad

NAVN/NAME

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

I mai 2018 fikk NIBIO i oppdrag av Landbruks- og matdepartementet å beregne bokførte verdier i norsk pelsdyrnæring. Oppdraget var todelt og innebar å oppdatere de foretaksøkonomiske kalkylene som ble benyttet i Menon-publikasjon nr. 7 i 2016 (Fjose, S, m.fl.), samt å beregne ikke-realiserbare kapitalbeholdninger i norsk pelsdyrnæring. Bakgrunnen for oppdraget er Jeløya-plattformen, der regjeringspartiene tar sikte på å fremme en lovproposisjon til Stortinget om forbruk mot pelsdyrhold med en avviklingsperiode for eksisterende produsenter frem til årsskiftet 2024/2025.

Gjennom prosjektperioden har Norges Pelsdyrslag bidratt med informasjon og innspill, samt sendt ut informasjon til aktive medlemmer om at NIBIO skulle gjennomføre telefonintervju for å kartlegge kapitalbeholdninger i næringen. Videre har NIBIO hatt løpende dialog med Landbruks- og matdepartementet vedrørende innhold i, og gjennomføring av, oppdraget.

Ivar Pettersen har hatt ansvar for å oppdatere de foretaksøkonomiske kalkylene fra tidlig 2016 som ble brukt i Menon-publikasjonen (kap.4), mens Ivar Hovland og Signe Kårstad har hatt ansvar for beregning av verdi på varige eiendeler i pelsdyrholdet (kap. 3).

Bergen, 22.11.18

Signe Kårstad

Innhold

1	Innledning og bakgrunn.....	5
2	Pelsdyroppdrett i Norge	6
2.1	Antall pelsdyrforetak og antall pelsdyr i Norge	6
2.2	Alder og etableringsår	6
2.3	Særtrekk ved pelsdyrholdet i Norge.....	7
2.4	Investeringer i pelsdyrnæringen.....	8
2.5	Prinsipper for avskrivning i skatteregnskapet og i driftsgranskingene i jordbruket	9
3	Verdi på varige eiendeler i pelsdyrholdet	10
3.1	Beregning basert på intervju og andre opplysninger	10
3.2	Resultat fra intervju med pelsdyrforetak	12
3.3	Oppsummering.....	14
4	Oppdatering av foretaksøkonomiske kalkyler fra Menon-rapport.....	15
4.1	Forutsetninger for foretaksøkonomisk modell.....	15
4.2	Oppdaterte foretaksøkonomiske kalkyler	17
4.2.1	Minkoppdrett.....	17
4.2.2	Oppdrett av sølvrev.....	18
4.2.3	Oppdrett av blårev	18
4.3	Oppsummering av oppdaterte resultat fra foretaksøkonomisk modell.....	19
	Litteraturreferanse	20
	Vedlegg	21

1 Innledning og bakgrunn

Regjeringen ønsker å gjennomføre en styrt avvikling av pelsdyrnæringen og tar sikte på å fremme en lovproposisjon til Stortinget om forbud mot pelsdyrhold med en avviklingsperiode for eksisterende produsenter frem til årsskiftet 2024/25 (Jeløya-plattformen, 2018). Blant annet for å sikre nødvendig forutsigbarhet, ønsker regjeringen å legge opp til at eksisterende næringsaktører pr. 15.1.2018 får økonomisk kompensasjon for tap av retten til å drive pelsdyrhold. Kompensasjonsordningen er planlagt å bli utredet og klargjort i løpet av 2018.

Det presiseres at NIBIO ikke er bedt om å vurdere hvilke ringvirkninger en styrt avvikling av pelsdyrnæringen vil medføre. NIBIO skal heller ikke utrede en potensiell kompensasjonsordning for pelsdyrnæringen. Oppdraget fra Landbruks- og matdepartementet er bare relatert til å beregne ikke-realiserbare kapitalbeholdninger for pelsdyrbruk ved årsskiftet 2017/2018 (heretter; 2017) og ved årsskiftet 2024/25 (heretter; 2024).

Opprinnelig skulle beregning av ikke-realiserbare kapitalbeholdninger være basert på ligningsdata for bokførte verdier i norsk pelsdyrnæring, men det har ikke lyktes NIBIO å innhente dette datamaterialet. For å gi en indikasjon på hvilke verdier som finnes i pelsdyrnæringen er fire ulike datakilder benyttet:

1. Produksjonstilskuddsdatabasen
2. Driftsgranskingene i jord- og skogbruket
3. Informasjon fra Norges Pelsdyrslag (heretter; NPA), og
4. Intervju med 11 minkoppdrettere og 7 reveoppdrettere.

Disse datakildene er benyttet til å foreta tre ulike beregninger for ikke-realiserbare kapitalbeholdninger i pelsdyrnæringen, se kapittel 3. Det er viktig å påpeke at beregningene er beheftet med usikkerhet.

I tillegg til en beregning av ikke-realiserbare kapitalbeholdninger, er NIBIO bedt om å oppdatere de foretaksøkonomiske kalkylene som ble benyttet i Menon-publikasjon nr. 7 i 2016 (Fjose, S, m.fl.) Dette er oppdatert i kapittel 4.

I kapittel 2, presenteres en kort gjennomgang av pelsdyrnæringen i Norge. En grundigere gjennomgang av pelsdyrnæringens struktur, sysselsetting og verdiskaping er gitt i rapporten «Perspektiv på pelsdyrnæringa i dagens og framtidens Norge» av Hovland og Aasheim (2014).

2 Pelsdyroppdrett i Norge

I Norge drives det med produksjon av sølvrev, blårev og mink. Produksjonstilskuddsdatabasen til Landbruksdirektoratet inneholder informasjon om antall mink og rev for pelsdyrforetak i Norge. I denne databasen skilles det ikke på sølv- og blårev og databasen inneholder bare informasjon om pelsdyrforetak som søker om tilskudd til avløsning ved ferie og fritid.

2.1 Antall pelsdyrforetak og antall pelsdyr i Norge

I 2016 var det totalt 201 pelsdyrbruk i Norge, se tabell under og vedlegg 1. Av disse driver 87 bruk utelukkende med minkoppdrett, 97 bruk driver utelukkende med reveoppdrett og 17 bruk driver med oppdrett av mink og rev i kombinasjon. Av 201 pelsdyrforetak driver 100 med annen jordbruksdrift i tillegg til pelsdyrholdet.

Totalt var det 134 121 minktisper og 29 692 revetisper i Norge i 2016. Dette tilsvarer i gjennomsnitt 1 283 minktisper for bruk som bare driver med minkoppdrett, og 236 revetisper for bruk som bare driver med reveoppdrett. Bruk som driver med mink og rev i kombinasjon, har i gjennomsnitt 1 322 minktisper og 476 revetisper.

Tabell 2.1 Antall bruk og antall mink- og revetisper i Norge i 2016, i kombinasjon med annen jordbruksdrift og antall spesialiserte pelsdyrbruk i Norge

	Antall pelsdyrbruk i Norge:				Antall pelsdyr i Norge:		
	Totalt	Mink	Rev	kombinasjon	Mink, stk	Rev, stk	Totalt, stk
I Norge	201	87	97	17	134 121	29 692	163 813
Med annen jordbruksdrift	100	53	39	8	64 762	10 535	75 297
Spesialiserte	101	34	58	9	69 359	19 157	88 516

Kilde: Produksjonstilskuddsdatabasen, PT-900 (161720).

Tabell 2.2 Gjennomsnittlig antall minke- og revetisper for bruk med mink, rev og for bruk som driver med mink og rev i kombinasjon, i 2016

	Mink eller rev:		Mink og rev, i kombinasjon:		
	Mink	Rev	Totalt	Mink	Rev
I Norge	1 283	236	1 722	1 322	401
Med annen jordbruksdrift	1 150	161	1 009	479	531
Spesialiserte	1 492	286	2 356	2 071	285

Kilde: Produksjonstilskuddsdatabasen, PT-900 (161720).

2.2 Alder og etableringsår

Det finnes ikke informasjon om etableringsår for pelsdyrforetak i produksjonstilskuddsdatabasen. Norges Pelsdyrslag har likevel opplyst at gjennomsnittlig investeringsår for driftsbygning for er 2003 for minkbruk og 1990 for revebruk. Videre er gjennomsnittlig investeringsår i inventar 2011 for minkbruk og 2008 for revebruk.

Generelt vil det være slik at pelsdyrforetak har foretatt investeringer da de ble etablert, i år med høye skinnpriser og som følge av endringer i regelverket rundt hold og drift av pelsdyroppdrett.

Produksjonstilskuddsdata-basen inneholder fødselsår på eier av pelsdyrforetak. Gjennomsnittlig fødselsår for eier av pelsdyrbruk i Norge var 1966 i 2016, se vedlegg 2. For bruk som bare driver med mink eller rev er gjennomsnittlig fødselsår hhv. 1971 og 1963, mens gjennomsnittlig fødselsår for bruk som både driver med mink og rev i kombinasjoner 1963.

I følge Norges Pelsdyrslag har under 20 prosent etableringsår, eller oppstart av virksomhet, etter 2010, mens rundt 23 prosent startet opp i perioden 2001 og 2010.

2.3 Særtrekk ved pelsdyrholdet i Norge

Rundt halvparten av alle pelsdyrbruk i Norge driver med annen jordbruksdrift i tillegg til pelsdyrproduksjonen. Pelsdyroppdrett skiller seg imidlertid fra annen jordbruksdrift fordi næringen i større grad er sårbar for svingninger i det internasjonale markedet. Slike markedssvingninger påvirker lønnsomheten i pelsdyrholdet og dette kan igjen påvirke oppdretterens investeringsbeslutninger.

Pelsdyrnæringen er i åpen internasjonal konkurranse, og nesten all norsk reve- og minkproduksjon blir eksportert. De siste fem årene har f.eks. eksport av reve- og minkskinn utgjort rundt 98 til 99 prosent av det totale reve- og minkskinnsalget fra pelsdyrproduksjonen i Norge, tabellen 2.3. Når skinn eksporteres, omsettes de på internasjonale auksjoner, i f.eks. København og Helsingfors. Dette innebærer at pris på reve- og minkskinn settes i det internasjonale markedet og er slik sett sårbar for skiftende markedsforhold (motetrender, betalingsevne i ulike markeder ol.). Tabell 2.3 viser at pris på reve- og minkskinn lå på hhv. kr 706 og kr 298 i 2017.

Tabell 2.3 Antall reve- og minkskinn til eksport og til salg i Norge (innenlandssalg), eksport andel av det totale skinnsalget i prosent, og skinnpris i løpende kroner per skinn

	2014	2015	2016	2017*	2018*
Rev					
Antall skinn, eksport	146 151	110 510	149 704	109 456	90 000
Antall skinn, innenlandsalg	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Eksportandel, %	99 %	98 %	99 %	98 %	98 %
Kr per skinn	755	778	651	706	892
Mink					
Antall skinn, eksport	767 000	810 000	790 000	707 218	700 000
Antall skinn, innenlandsalg	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Eksportandel, %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Kr per skinn	284	351	253	298	288

Kilde: Budsjettnemda i jordbruket (BFJ). Totalkalkylen, post 10.

*Tall for 2018 er budsjettet av BFJ, mens tall for 2017 er foreløpige.

Når det gjelder pris på reve- og minkskinn er det viktig å påpeke at kvalitet er avgjørende og det kan forekomme prisvariasjon mellom kvaliteter (Fjose m.fl., 2016).

I følge Norges Pelsdyrslag er gjennomsnittlig prisutvikling på minkskinn kr 260 i 2018 (per 1. oktober 2018), og tilsvarende for sølvrevskinn og blårevskinn er hhv. kr 820 og kr 450.

Alle norske pelsdyrfarmer er sertifisert gjennom næringens sertifiseringsordning FarmSert (Norges Pelsdyrslag, 2014). Kravstandarden for FarmSert revideres årlig og er en kombinasjon av offentlige krav og næringens egne krav. Norges Pelsdyrslag (NPA) eier ordningen og fastsetter sanksjonsregler

inkludert konsekvenser for medlemskap i foreningen. Sertifiseringsrevisjon gjennomføres minimum hvert tredje år av eksterne revisorer og pelsdyrfarmer skal gjennomføre årlig egenrevisjon i tidsperioden 1. april til 31. august. Oslo skinnauksjoner krever at leverandører skal være sertifisert foregående sesong, Saga Furs (i Finland) selger bare sertifiserte reveskinn, mens auksjonshuset Kopenhagen Fur ikke stiller sertifiseringskrav.

2.4 Investeringer i pelsdyrnæringen

Investeringer i varige driftsmidler (bygninger, maskiner, redskap, inventar, m.m.), i omløpsmidler (dyr og varelager) og i kompetanse kan påvirkes av offentlige rammebetingelser og av svingninger i markedet. Krav til anlegg og oppholdssted finnes i kapittel III i pelsdyrforskriften, mens krav til kompetanse om hold er bl.a. beskrevet i § 5, kapittel II, i samme forskrift.

Nedenfor redegjøres kort for hvilke investeringer som foretas i pelsdyrholdet og deretter gjennomgås prinsipper for avskrivning av balanseførte eiendeler i skatteregnskapet og i de årlige beregninger av økonomien i jordbruket (Driftsgranskinger i jord- og skogbruk). Det redegjøres ikke for verdien av omløpsmidler, da slike eiendeler ikke ønskes vurdert av oppdragsgiver.

I følge Fjose m.fl. (2016) kan pelsdyrdrivers kompetanse ha avgjørende betydning for avl og valpetall. I stor grad utfører oppdretter alle faser av arbeidet selv, og dette inkluderer bl.a. ettersyn og føring, seleksjon av dyr til avl, oppfølging av valping, inseminering for rev, blodprøvetaking, vaksinerings av mink, avlving og pelsing. Slik kompetanse opparbeides over tid.

Når det gjelder investeringer, indikerer Fjose m.fl. (2016) at investeringer i en pelsdyrfarm er langsiktige. Pelsdyrhus kan f.eks. ha en levetid på flere tiår. Burene må imidlertid fornyes noe oftere avhengig av kvalitet på netting og endring i krav til burenes størrelse og utforming.

Pelsdyrhus er enten helt eller delvis åpne, eller bygget som uisolerte haller for å sikre at pelsdyra lever tett opp til temperatur og lysforhold som finnes ute i friluft (Norges Pelsdyrslag, 2018).

Delvis åpne pelsdyrhus bygges gjerne med to (eller fire) rekker med oppholdsenheter (bur) på hver side av en midtgang, og dette har et felles tak over. Langsiden av bygget er gjerne åpent mot friluft, mens endene er bekledd med enkel panelkledning. Ofte er bygningene rundt 50 til 60 meter lange. Slik pelsdyrhus er i dag mest vanlig for revebruk.

For minkoppdrett bygges det i større grad uisolerte haller med seks, åtte, eller ti rekker med oppholdsenheter under samme tak. Midtgangen mellom burene er gjerne støpt, og ofte er hele hallen bygget på støpt betongdekke. Hallene har rikelig med naturlig lysinnslipp og naturlig ventilasjon. Videre har slike haller gjerne et gjødseloppsamlingsystem med et rørsystem som fører gjødsla over i et gjødsellager.

Pelsdyras oppholdsenheter/bur er utstyrt med automatiske vanningsystemer og liggehyller. For mink vil det alltid være montert reirkasser til hver oppholdsenhet, mens i revehus er gjerne oppholdsenheter knyttet sammen med luker for gjennomgang fra enhet til enhet.

Pelsdyrbruk får normalt tilkjørt fôr til dyra en til to ganger i uka gjennom fôrkjøkken. Dette fôret oppbevares i siloer som kan tappes fra etter behov. Utover silo, er det behov for fôringsmaskiner og annet utstyr til pelsdyrdriften. Dette kan enten plasseres i et eget bygg, eller i enden av hallene. Med annet utstyr menes her utstyr man finner på en gård for øvrig, f.eks. traktor, lesse-apparater, snø- og grus-håndteringssutstyr, håndverktøy m.m.

I følge Fjose m.fl. (2016) har den teknologiske utviklingen innenfor pelsdyrnæringen vært moderat. Fôrmaskiner har vært i bruk i mer enn 20 år og det samme gjelder for kunstig inseminering av rev. Enhetskostnadene i pelsdyrholdet drives i hovedsak av fôrkostnader, kompetanseutvikling og av endringer i myndighetskrav til driften.

2.5 Prinsipper for avskrivning i skatteregnskapet og i driftsgranskingene i jordbruket

Avskrivning av eiendeler er en planmessig fordeling av verdinedgangen over forventa levetid. Verdinedgangen til eiendeler som f.eks. bygninger, maskiner og traktor m.m. kan skyldes slitasje, alder og teknologisk utvikling.

Skatteregnskapet bruker saldoavskrivninger, dvs. en viss prosent av bokført verdi kan avskrives hvert år. Med bokført verdi menes verdien av en balansepost slik den står oppført i regnskapet. Årlig avskrivningssats for bokført verdi er styrt av regnskapsloven, og Skatteetaten (2017) fastsetter årlig spesielle verdsettingsregler og satser for primærnæringene i forskrift, med hjemmel i skatteforvaltningsloven § 9-8. Ettersom bokført verdi følger vurderingsregler styrt av regnskapsloven, kan bokført verdi avvike fra den verdien en eiendel har i markedet (kostpris). Et driftsmiddel kan gjerne være avskrevet i skatteregnskapet, men likevel ha en verdi i markedet. Beløpsgrensen for varige eiendeler er på minst kr 15 000 i skatteregnskapet. Den samme beløpsgrensen gjelder i driftsgranskingene i jordbruket, og gjelder også ved kjøp av brukte eiendeler.

Driftsgranskingene i jordbruket (heretter; *driftsregnskapet, driftsgranskinger, eller driftsgranskingene*) er den årlige regnskapsundersøkelsen i landbruket. Statistikkgrunnlaget er basert på driftsregnskap. Pelsdyrbruk som er med i driftsgranskingene, håndteres etter samme avskrivningsprinsipper som resten av jordbruket. All innsatt fysisk kapital avskrives med lineær avskrivning, dvs. med like stor nominell sats hvert år i en gitt avskrivningsperiode (15 år for eiendeler i pelsdyrholdet). Dette skiller seg fra skatteregnskapet som bruker saldoavskrivninger.

Saldoprinsippet i skatteregnskapet innebærer at årlig avskrivning minker etter hvert som eiendelen(e) blir eldre. Sammenlignet med lineær avskrivningssats, som har lik avskrivningssats i hele perioden, er avskrivninger basert på saldoavskrivning høyere i starten og lavere mot slutten av avskrivningsperioden.

Prosentvis avskrivningssats i skatteregnskapet har et tak og dette taket varierer for ulike eiendeler. Taket kalles for maksimal avskrivningssats og innebærer at en eiendel kan avskrives på inntil et visst prosentnivå. Dersom maksimal avskrivningssats f.eks. er 10 prosent, innebærer dette at eiendelen ikke kan ha større årlig avskrivning enn ti prosent av bokført verdi. Det er imidlertid ikke noe i veien for å avskrive eiendelen med en årlig sats som er lavere enn ti prosent.

Skatteregnskapet åpner for å avskrive bygninger med inntil 10 prosent (saldogruppe h)¹ og 10 prosent for fast teknisk installasjon i bygg (saldogruppe j).

¹ <https://www.skatteetaten.no/satser/avskrivningssatser/>

3 Verdi på varige eiendeler i pelsdyrholdet

Et pelsdyrforetak kan investere i varige driftsmidler (driftsbygninger, faste tekniske installasjoner i bygg, maskiner og redskap, yrkesbil, og fast teknisk utstyr), omløpsmidler (dyr og varelager) og i kompetanse. Her foretas bare en verdivurdering av varige driftsmidler. Videre er det sett bort fra driftsmidler som både kan benyttes både i jordbruket og i pelsdyrholdet (f.eks. traktor og yrkesbil), da driftsmidler som kan brukes i jordbruket gjerne kan selges i brukmarkedet også om pelsdyrhold forbys i Norge.

Delkapittel 3.1 og 3.2 gjennomgår to ulike metoder for verdiberegning av varige eiendeler i pelsdyrholdet. Delkapittel 3.1 er basert på ulike kilder (Håndbok for driftsplanlegging, intervju med Norges Pelsdyrslag m.m.) og delkapittel 3.2 er basert på informasjon fra telefonintervju pelsdyrbruk i Norge. Avslutningsvis oppsummeres resultatene i delkapittel 3.3.

3.1 Beregning basert på intervju og andre opplysninger

Fra Norges Pelsdyrslag har vi fått opplysninger om gjennomsnittlig investeringsår for bygninger og inventar/bur. Da det har kommet nye forskrifter for hold av pelsdyr vil investeringsårene for bygninger og inventar være ulike. Ved beregningen har vi for mink lagt til grunn at bygningen er fra 2003 og inventaret er fra 2011. For rev benyttes årene 1990 (bygning) og 2008 (inventar). Tall for investering per pelsdyrenhet er hentet fra Handbok for driftsplanlegging for de aktuelle årene. En har også fått tall fra Norges Pelsdyrslag over dagens prisnivå. Valg av avskrivingsrate er også et usikkerhetsmoment. Fra 2012 benyttes 10 prosent, tidligere var satsen 8 prosent. Avskrivingsraten kan også være 6 prosent (4 prosent før 2012). Dette avgjøres av levetiden på anlegget, er den over 20 år benyttes den laveste satsen. Fra Klepp regnskapskontor har vi fått opplyst at skifte av netting i bur er vanlig å føre som vedlikehold uten aktivering i status og at det er vanlig å nytte en avskrivingsrate på 10 prosent. Man kjenner ikke til at Skatteetaten har innvendinger mot det.

I beregningen av sluttstatusverdier har vi brukt gjennomsnittlig besetningsstørrelse per 1.mars 2018, se tabell 3.1, 3.2 og 3.3.

Tabell 3.1 Beregning av sluttverdier per bruk med mink og for alle minkbruk i Norge ved årsskiftet 2024/2025, i kroner

År	Antall tisper	kr/minktispe	Investeringsbeløp per bruk, kr
2011	1450	2 400	3 480 000
			Sluttstatus, kr
2012			3 132 000
2013			2 818 800
2014			2 536 920
2015			2 283 228
2020			1 348 223
2021			1 213 401
2022			1 092 061
2023			982 855
2024			884 569
I alt for 96 brukere			84 918 654

En regner her med en investeringskostnad på 2 400 kr per minktispe (0,6 løpemeter hus a 4 000 kr), som var prisnivået i 2011. Beløpet inkluderer ikke opparbeiding av tomt, framføring av vann, vei og elektrisitet, kostnader som påløp da bygningene ble oppført i 2003.

Tabell 3.2 Beregning av sluttverdier per bruk med sølvrev, i kroner

År	Antall tisper	kr/sølvrevtisper	Investeringsbeløp per bruk, kr
2008	305	6 600	2 013 000
			Sluttstatus, kr
2009			1 851 960
2010			1 703 803
2011			1 567 499
2012			1 410 749
2020			607 281
2021			546 553
2022			491 898
2023			442 708
2024			398 437

Investeringskostnader er 6 600 kr per sølvrevtisper (2 løpemeter hus a 3 300 kr), som var prisnivået i 2008. Beløpet inkluderer ikke opparbeiding av tomt, framføring av vann, vei og elektrisitet, kostnader som påløp da bygningene ble oppført i 1990.

Tabell 3.3 Beregning av sluttverdier per bruk med blårev, i kroner

År	Antall tisper	kr/blårevtisper	Investeringsbeløp per bruk, kr
2008	305	8 250	2 516 250
			Sluttstatus, kr
2009			2 314 950
2010			2 129 754
2011			1 959 374
2012			1 763 436
2020			759 102
2021			683 191
2022			614 872
2023			553 385
2024			498 047

Investeringskostnader er 8 250 kr per blårevtisper (2,5 løpemeter hus a 3 300 kr), som var prisnivået i 2008. Vi har foretatt sammenveiling av sluttstatus for sølv- og blårev etter antall solgte skinn i 2017, se tabell 3.4 under.

Tabell 3.4 Beregning av sluttverdier for alle revebruk i Norge ved årsskiftet 2024/2025, i kroner

År	Antall tisper	Sluttstatus, kr
2024	305	430 985
I alt for 91 brukere		39 219 597

Summen av sluttstatus 2024 for pelsdyrbrukene blir dermed 124,1 mill. kr.

Vi har også gjort en beregning basert på et oppslag i Nationen 23/9-2014. Ifølge Norges Pelsdyrslag hadde det blitt etablert 44 pelsdyrbruk siden 2010 og investert for over 160 mill. kroner.

Tabell 3.5 Beregning av sluttverdier for 44 pelsdyrbruk etablert etter 2010, i kroner per bruk og i kroner totalt for 44 pelsdyrbruk

År	Kr per bruk	I alt, kr
2012	3 659 091	161 000 000
2013	3 293 182	144 900 000
2014	2 963 864	130 410 000
2015	2 667 477	117 369 000
2016	2 400 730	105 632 100
2017	2 160 657	95 068 890
2018	1 944 591	85 562 001
2019	1 750 132	77 005 801
2020	1 575 119	69 305 221
2021	1 417 607	62 374 699
2022	1 275 846	56 137 229
2023	1 148 262	50 523 506
2024	1 033 435	45 471 155

Det interessante her er at gjennomsnittlig investeringsbeløp per bruk i 2012 på 3,7 mill. kroner, ikke er langt unna tallene fra Handbok for driftsplanlegging. Vi kjenner ikke til gjennomsnittlig antall tisper eller fordeling mellom rev og mink, men det kan gi en viss indikasjon. Også omfatter det bare 44 av dagens rundt 190 pelsdyrbruk.

3.2 Resultat fra intervju med pelsdyrforetak

Totalt 17 bruk er intervjuet over telefon i tidsrommet 26. september til 1. oktober 2018 om hvilke eiendeler de har i pelsdyrholdet. To av 17 bruk som er intervjuet har gitt utilstrekkelig informasjon og inngår ikke i beregning av eiendeler i pelsdyrholdet. Av totalt 15 pelsdyrbruk som er intervjuet har åtte bruk utelukkende minkoppdrett og fire bruk har utelukkende reveoppdrett (to bruk utgår), mens tre bruk har mink og rev i kombinasjon, se tabell under. Dette gir informasjon fra syv bruk med rev og 11 bruk med mink. For bruk som har rev og mink i kombinasjon er eiendeler fordelt etter bruksområde. Enkelte eiendeler kan brukes både i reve- og minkdriften og dette er fordelt 50/50. Det er ikke undersøkt om denne fordelingen er korrekt.

Gjennomsnittlig etableringsår (oppstart av drift) for bruk med rev er 1993 og 2004 for mink, mens gjennomsnittlig fødselsår for eiere er 1966 for rev og 1971 for mink. Dette stemmer noenlunde med den informasjonen vi har fått fra Norges Pelsdyrslag (etableringsår; 2003 for minkbygg, 2011 for inventar i minkbygg, 1990 for revebygg og 2008 for inventar i revebygg, se delkapittel 2.2).

For bruk med mink er gjennomsnittlig antall minktisper 1 386 ved årsskiftet 2017/2018, mens bruk med rev har i gjennomsnitt 376 revetisper. Dette er noe høyere enn landsgjennomsnittet i 2016, se delkapittel 2.1. Spesielt for bruk med rev, drar bruk med kombinasjonsdrift opp gjennomsnittet. Generelt har bruk med kombinasjonsdrift et høyere antall rev enn bruk som utelukkende driver med rev.

Tabell 3.6 Gjennomsnittlig fødselsår for bruker, etableringsår, minktisper og revetisper

	Antall bruk	Fødselsår	År for oppstart av pelsdyrdrift	Antall minktisper, 31.12.2017	Antall revetisper 31.12.2017
Rev	7	1 966	1 993	571	376
Mink	11	1 971	2 004	1 386	131

Kilde: Intervju med pelsdyrbruk

Alle bruk har fått spørsmål om etableringsår, antall mink, blårev- og sølvrevetisper, kapasitet for antall pelsdyr på gården og hvorvidt produksjonen varierer fra år til år. I stor grad er minkproduksjonen tilpasset kapasiteten på gården, mens antall rev svinger noe mer med hensyn til markedsforholdene. De fleste brukene har noe unyttet kapasitet (spesielt for revebruk), men dette er ikke veldig mye.

Respondentene har fått spørsmål knyttet til investeringsår, investeringstype (driftsbygning, fast teknisk installasjoner i bygg, fast teknisk utstyr og annet), investeringstilskudd og timer for eget arbeid². Denne informasjonen er bearbeidet med en prosentvis avskrivningssats på 10 prosent per år og med lineær avskrivning over 15 år.

Svar fra respondenter tyder på at kapitalverdi ligger på rundt kr 2 millioner per minkbruk ved årsskiftet 2017/2018 og i underkant av 1 million per minkbruk ved årsskiftet 2024/2025 når en legger til grunn årlig avskrivningssats på 10 prosent, se tabell 3.7. Tilsvarende verdi per revebruk er i overkant av 1 million kroner ved årsskiftet 2017/2018 og rundt sekshundretusen ved årsskiftet 2024/2025.

Dersom en legger til grunn at det finnes 96 minkbruk og 94 revebruk i Norge i 2024, tilsvarer dette kapitalverdier på rundt 148 millioner kroner for alle pelsdyrbruk i Norge.

Tabell 3.7 Kapitalverdi per minkbruk og per revebruk, samt for alle pelsdyrbruk i Norge, i millioner kroner, med årlig avskrivning på 10 prosent

År	Mink, mill. kr	Rev, i mill. kr	Alle pelsdyrbruk, i mill. kr
2017	2,0	1,2	
2018	1,8	1,1	
2019	1,6	1,0	
2020	1,5	0,9	
2021	1,3	0,8	
2022	1,2	0,7	
2023	1,1	0,7	
2024	1,0	0,6	
Antall bruk i Norge	96,0	94,0	
Total kapitalverdi i 2024, i mill. kr	93	55	148

Kilde: Intervju med pelsdyrbruk

Å benytte lineær avskrivning over 15 år gir en noe lavere beregnet kapitalverdi per minkbruk og per revebruk ved årsskiftet 2024/2025, og hhv. rundt en halv million og rundt trehundretusen, se tabell 3.8. Totalt tilsvarer dette rundt 78 millioner kroner for alle pelsdyrbruk i Norge ved årsskiftet 2024/2025.

² Timesatser for eget arbeid følger samme satser som brukes i driftsgranskingene i jordbruket.

Tabell 3.8 Kapitalverdi verdi per minkbruk og per revebruk, samt for alle pelsdyrbruk i Norge, i millioner kroner, med lineær avskrivning

År	Mink, mill. kr	Rev, i mill. kr	Alle pelsdyrbruk, i mill. kr
2017	2,3	1,4	
2018	2,0	1,2	
2019	1,7	1,0	
2020	1,4	0,8	
2021	1,1	0,7	
2022	0,8	0,5	
2023	0,7	0,4	
2024	0,5	0,3	
Antall bruk i Norge	96	94	
Total kapitalverdi i 2024, i mill. kr	49	29	78

Kilde: Intervju med pelsdyrbruk

Lineær avskrivning benyttes i driftsgranskingene i jordbruket. Beregninger basert på et fireårig gjennomsnitt (2013-2016) for tre minkbruk i driftsgranskingene i jordbruket viser at gjennomsnittlig kapitalverdi per bruk i 2017 var rundt kr 2,4 millioner og rundt kr 1 million i 2024. Totalt tilsvarer dette rundt 92 millioner kroner i bokførte verdi for minkbruk i Norge (96 stk.) i 2024. Det finnes ingen bruk med rev i driftsgranskingene i jordbruket. Beregningen for minkbruk som er basert på driftsgranskingene i jordbruket gir en noe høyere verdi på varige driftsmidler enn beregningen av varige driftsmidler for minkbruk som er intervjuet på telefon. Dette skyldes trolig at antall minktisper er høyere i driftsgranskingene (1 840 minktisper i gjennomsnitt) enn for minkbruk som er intervjuet på telefon (1 384 minktisper i gjennomsnitt).

Få bruk ligger til grunn for beregning av varige driftsmidler basert på telefonintervju og basert på driftsgranskingene i jordbruket. Det er knyttet usikkerhet til beregningene.

3.3 Oppsummering

Ulike metoder er benyttet til å beregne verdi på varige driftsmidler i pelsdyrholdet. Ved å benytte saldoavskrivning er verdi på varige driftsmidler i 2024 beregnet til å ligge på rundt 124 til 148 millioner kroner. Metoden som tar utgangspunkt i gjennomsnittlig investeringsår, gir en noe lavere verdi på varige driftsmidler i 2024 enn metoden som tar utgangspunkt i intervju med pelsdyrbrukere. Det er viktig å påpeke at det er svært få brukere som er intervjuet og at gjennomsnittlig tispetal er noe høyere på disse bruka, enn gjennomsnittet i Norge.

Det er benyttet maksimal avskrivningssats hvert år i beregningene som er basert på saldoavskrivning. I år med dårlige markedsforhold kan likevel eier av et pelsdyrbruk la være å avskrive driftsmidler, eller velge en lavere prosentvis avskrivningssats. Dette vil påvirke bokført verdi hos pelsdyrbruk i Norge. Beregningene som er foretatt, tar ikke hensyn til bokført verdi slik den fremkommer i næringsoppgaven.

I tillegg til å benytte saldoavskrivninger, er lineær avskrivning benyttet. Beregning av verdi på varige driftsmidler i 2024 basert på lineær avskrivning ligger på rundt 78 millioner. Denne beregningen er bare gjort for bruk som er intervjuet på telefon.

Hverken saldoavskrivning eller lineær avskrivning reflekterer markedsverdi. Det er vurderingsregler styrt av regnskapsloven, og handlingsrommet som dette regelverket gir, som styrer nivå på bokført verdi til pelsdyrbruk i Norge. Dette innebærer at bokført verdi kan avvike fra den verdien en eiendel har i markedet. Generelt vil det være slik at et driftsmiddel kan være avskrevet i skatteregnskapet eller i driftsregnskapet, men likevel ha en verdi i markedet. Signaler om en styrt avvikling av pelsdyrholdet innebærer imidlertid at pelsdyrholdet ikke lenger er i en normal markedssituasjon.

4 Oppdatering av foretaksøkonomiske kalkyler fra Menon-rapport

I mars 2016 leverte Menon Economics og NIBIO rapporten «*Samfunnsøkonomiske konsekvenser og pelsdyroppdretternes tap av et forbud mot pelsdyroppdrett*» (heretter; Menon-rapport 2016) på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet. NIBIO, ved Ivar Pettersen, utarbeidet en foretaksøkonomisk modell. Denne modellen er oppdatert i dette kapittelet etter samme premisser som ble lagt til grunn ved forrige beregning.

Den foretaksøkonomiske modellen ble utarbeidet for å illustrere et mulig eiertap ved en styrt avvikling av pelsdyrnæringen. Forutsetninger som påvirker modellresultatene er forklart i del 3.1, del 3.2 viser oppdaterte resultat og delkapittel 4.3 gir en kort oppsummering av modellresultatene. For mer utfyllende informasjon vises det til Menon-rapport nr. 7/2016.

4.1 Forutsetninger for foretaksøkonomisk modell

Mulig eiertap er vedsatt etter prinsipper som i stor grad gjenspeiler alminnelig foretaksverdsetting. Det er viktig å presisere at det er knyttet usikkerhet til en rekke forutsetninger som er brukt. Dette gjelder spesielt forutsetninger som bygger på materiale fra Driftsgranskingene i jord- og skogbruket (innleid arbeidskraft, m.m.). Tall fra de årlige driftsgranskingene bygger nemlig bare på regnskapsdata for tre minkbruk i 2017. Videre er det variasjon mellom disse tre pelsdyrforetakene og det kan påvirke resultatene.

Videre er det knyttet usikkerhet til alternativverdien som er benyttet i beregningene. Det er ikke gitt at alle pelsdyreiere har mulighet til å realisere sin arbeidskraft til angitt verdi. Dette har med tilgang på jobber i området, samt kompetansehensyn for annet arbeid m.m. Det er for eksempel ikke undersøkt hvilken kompetanse pelsdyreiere har i dette prosjektet.

Modellforutsetninger som legges til grunn, kommenteres fortløpende.

Netto kontantstrøm per år:

- i. *Verdi av løpende drift* legges til grunn for verdsettingen. Det antas driften kan skape verdi for eier over en uendelig tidshorisont, gitt det foretas reinvesteringer osv.
- ii. *Diskonteringsfaktoren*, eller rentefoten, er satt lik renten til 10-årige statsobligasjoner, dvs. til 2,38 prosent i 2018 (Norges Bank, 2018). Slik regnestykket er satt opp i analysen, er kontantstrømmer per år kalkulert. I tillegg regnes risikopremie på 5 prosent.
- iii. *Timelønn på innleid arbeidskraft* er fastsatt med hjelp driftsgranskingstall tilgjengelig i 2016 oppdatert med endring i månedslønnsindeksen for lønsmottagere i jordbruk, skogbruk, fiske, som gir timelønn på 298 kroner pr time.
- iv. Eiers arbeidskraft har verdi i annen beskjeftigelse (*alternativ verdi*) er beregnet som en kalkulert arbeidskraftkostnad ved alternativ beskjeftigelse innenfor jordbruk. Årsverket er vedsatt lik budsjettert vederlag pr årsverk for 2018 i total kalkylen, dvs. lik kr 330 600 pr årsverk.
- v. Virksomheten og alternativverdien verdsettes i denne beregningen før skatt. Både arbeidsfortjeneste og rentesatser er m.a.o. regnet før skatt. Det regnes da heller ingen verdi av jordbruksfradraget.

Kostnader:

- i. *Innsatsfaktorer* er verdsatt til anslåtte eller observerte markedspriser. Oppdaterte fôrpriser³ er hentet fra Totalkalkylen og satt lik langsiktig trendpris (lineær trend fra 2001), dvs. kr 3,25 pr kg.
- ii. *Andre faste kostnader* utover arbeidskraft er anslått på basis av intervjuer med næringsorganisasjonen i 2016 justert for 6,8 prosent inflasjon fra januar 2016 til juni 2018.
- iii. *Salgsomkostninger pr skinn* er basert på Håndbokas tall fra 2017 og satt lik 10,4 kr / skinn for mink og 24 kroner for blårev.
- iv. *Pålegg til anleggsutforming og drift* er relatert til blant annet dyrevelferdshensyn. De siste årene har det, så langt vi kjenner, ikke vært store oppgraderingen i pelsdyrnæringen. Estimaten fra Håndboka for 2017 er lagt til grunn. Investering pr tise i minkproduksjon regnes til 9 448 kroner for blårev og 3 775 for mink, regnet ut fra hhv 400 og 1000 tisper.

Inntekter og priser

- i. Avløsertilskudd er ikke inkludert i analysen.
- ii. Pris på skinn fluktuerer mellom år og over tid, se figur 3.2 i Menon-rapport fra 2016. De sterke fluktueringene skyldes blant annet endringer i forbrukernes preferanser og kjøpekraft. Prisforutsetningene for 2018 primært fastlagt ut fra langsiktig trend. Det betyr, ut fra den informasjonen vi har, at dagens priser trolig ligger under våre anslag.

Pris for minksskinn i 2018 er satt til kr 338 per skinn. Dette er samme nivå som i 2017.

Pris på blårev i 2018 er satt til kr 738 per skinn.

De siste årene har det vært indikasjoner på kraftig prisfall for minkskinn og for reveskinn. Disse indikasjonene bygger på informasjon fra tre minkbruk i driftsgranskinger i jordbruket i 2015 og 2016, samt salgsrapporter fra Sagafurs og København fur, se informasjon i tekstboks.

Pris for minksskinn er i 2018 antatt lik trendpris på kr 338 som er lik trendpris 2017. Denne prisen er under siste prisnotering for SAGAFurs og over prisnotering ved København Fur juni 2018.

Vi referer ikke her egen beregning for sølvrev, men referer som bakgrunnsinformasjon, også prisobservasjoner for denne. Pris på sølvrev settes lik 921 kroner pr skinn, dvs. lik estimert trendpris i 2018. Dette er mer enn ti prosent lavere enn i 2016. Det er over pris i 2014-2015, men under pris i 2011-2013.

Pris på blårev stipuleres i utgangspunktet til trendpris i 2018 lik kr 738,- pr skinn. I tidligere versjon gjorde vi en justering som følge av muligheter for å bytte mellom blårev og sølvrev som har

Fallende priser etter 2015

- Driftsgranskningene for jord- og skogbruk fra NIBIO viser for tre minkprodusenter at gjennomsnittsinntekten for salg av skinn, regnet pr tise-enhet, sank med ni prosent fra 2015-2016.
- Sagafurs salgsrapporter viser at pris for kvalitet SAGA, snitt, Mink Black sank fra 61,3 Euro til 40 Euro fra auksjon mars 2015 til mars 2018, dvs. med 35 prosent.
- Sagafurs salgsrapport for blårev viser at snittpris i samme periode sank fra 161,2 Euro til 75,8 Euro, dvs. med ca. 60 prosent.
- København fur rapport for juniauksjonen i 2015 og 2018 viser henholdsvis 306,5 og 244,9 DKK for mink, dvs. et fall på ca. 20 prosent.

³ Kr 3,8 per kg, kr 4 per kg og kr 3,4 per kg for fôr til hhv. mink, blårev og sølvrev.

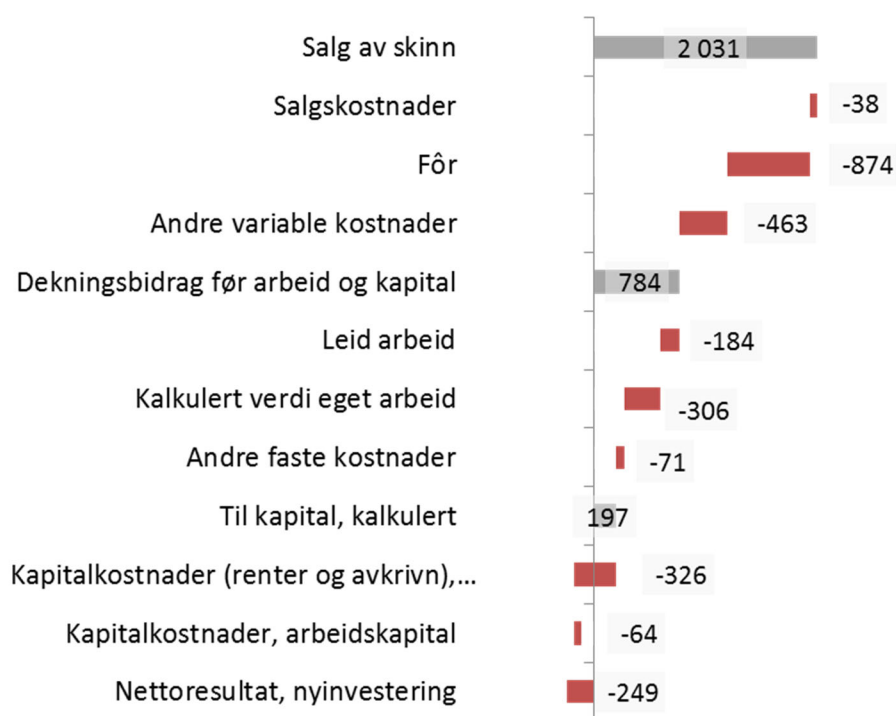
vesentlig høyere pris⁴. Siden prisene generelt har sunket og prisdifferansen nå er mindre, holdes prisen for blårev lik trendpris for blårev alene. Antatt pris er da mer enn ti prosent over prisnotering for SAGAFurs mars 2018 (jf. tekstboks).

4.2 Oppdaterte foretaksøkonomiske kalkyler

Nedenfor beskrives hovedtrekk ved økonomien for henholdsvis mink-, blårev- og sølvrevoppdrett.

4.2.1 Minkoppdrett

Våre beregninger tyder på helt marginal lønnsomhet i produksjon av minkskinn. Beregningen nedenfor bygger bl.a. på gjennomsnitt av inntil fire bruk over i alt fire år, med justering etter drøfting med Norges Pelsdyrslag i 2016 og videre observerte underliggende kostnadsdrivere for perioden 2015-2017/18. Vi har også i 2016 diskutert økonomi med en av minkoppdretterne. Størrelsen på farmen er her vel 1200 tisper, dvs. nær gjennomsnittet for norske minkfarmer som var på 1 282 minktisper per bruk i 2016⁵. I følge figur 4.1 gir en slik minkfarm ca. 650 000 kroner i bidrag til arbeid og samlede kapitalkostnader.

Figur 4.1 Økonomisk analyse av pelsdyroppdrett: Mink ca. 1200 tisper.

Kilde: Driftsgranskingsdata, Totalkalkylen, intervjuer, egen analyse

⁴ Det er mulig å veksle ganske raskt mellom de to reveproduksjonene, men vi antar ingen vekslingsmulighet mellom mink og rev for gitt anlegg. Siden prisanslagene ligger relativt høyt sammenlignet med siste prisobservasjoner. I intervjuer får vi forklart at mange produsenter betrakter en kombinasjon av de to reveslagene som en trygghet, men det er samtidig slik at samme produksjonsutstyr kan brukes til de ulike produksjonene. Blårev er tyngre dyr, slik at enkelte oppdrettere kan ha vansker med selv å stå for vekslingen, men dette trenger ikke påvirke verdien av foretaket siden andre kan utnytte samme anlegg til alternativ reveproduksjon. Konsekvensen av vekslingsmuligheten er at det ikke over tid kan forventes stor forskjell i lønnsomhet mellom de driftsformene. Vi vil derfor for våre beregninger forsøke å justere pris på blårevskinn slik at det ikke er urimelig store avvik i lønnsomhet mellom de to driftsformene.

⁵ Basert på opplysninger fra produksjonstilskuddsdatabasen til Landbruksdirektoratet.

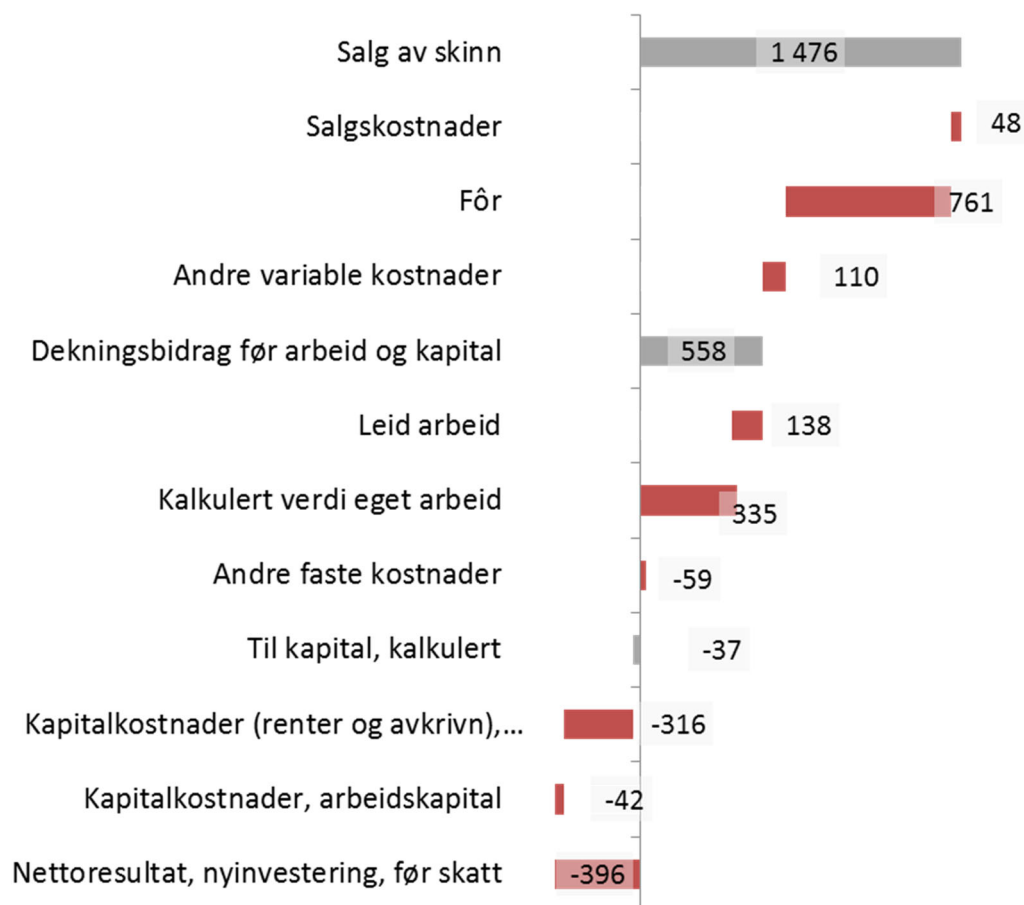
Figuren viser at fôr utgjør ca. 45 prosent av inntekt ved skinnpris på kr 338. I 2016 utgjorde fôr ca. en tredel av inntekten fra salg av skinn. Mens vi i 2016 kunne karakterisere resultatet, basert på 2015 tall, som tilfredsstillende, er bidraget i kalkylen for 2017/18 helt marginalt. Samlet arbeidsinnsats dreier seg om anslagsvis 1,5 årsverk, slik at bidraget knapt rekker til å dekke arbeidskraften. Grovt regnet anslår vi at det kan gjenstå 200 000 kroner årlig til dekke av samlede kapitalkostnader, dvs. renter og nedskrivninger. Vi har da tatt hensyn til et krav til godtgjørelse av arbeidskraften på ca. 330 600 kroner pr årsverk. Dette er lik årsverksvederlaget for jordbruket, budsjett 2018.

4.2.2 Oppdrett av sølvrev

Økonomien i oppdrett av sølvrev var svak i 2016 og er svekket senere. Etter verdsetting av all arbeidskraft og kapital, og etter skatt, viste oppdrett av sølvrev om lag null i resultat, dvs. her et negativt resultat på minus fire prosent. Det er ikke foretatt oppdaterte beregninger for sølvrev.

4.2.3 Oppdrett av blårev

Blårevskinn er, som nevnt tidligere, justert til kr 739 pr skinn uten å ta hensyn til vekslingsmuligheter mellom blårev og sølvrev. I 2016 benyttet vi en pris på kr 900 pr skinn som var lik trendpris på kr 790 pluss skjønnsmessig tillegg for vekslingsmuligheter til sølvrev som hadde vesentlig høyere enhetspris for skinn. Det er imidlertid grunn til å understreke at en slik opsjon til å veksle mellom dyreslag uten endringer i produksjonskapital, alltid vil ha en positiv verdi for oppdretteren, og verdien avhenger av kostnaden ved å veksle og variasjonen i prisforskjeller over tid. Figur 4.2 viser resultatet av beregningen for blårev.

Figur 4.2 Økonomisk analyse av pelsdyroppdrett: Blårev ca. 400 tisper

Kilde: Håndbok for driftsplanlegging, intervjuer, egen analyse.

Kalkylen for blårev til en pris pr skinn på 738 kroner, ga i kalkylen for 2016, som for sølvrev, omtrent akkurat balanse etter skatt. Kalkylen for blårev viser for 2018, med justerte forutsetninger, en negativ lønnsomhet. Som vist i figuren vil foretaket ha vel kr 400 tusen pr år til å lønne ca. 1,5 årsverk og betjene samlede investeringer på 3,8 millioner kroner pluss bundet arbeidskapital. Fôrkostnaden utgjør vel halvparten av omsetningen.

4.3 Oppsummering av oppdaterte resultat fra foretaksøkonomisk modell

Siden verdsettingen i 2016 viser nyere indikasjoner at prisene for pels har sunket, mens fôrprisen er økt. Resultatet er at det pr i dag vanskelig kan sies å være lønnsomt å investere i nye anlegg for pelsdyrhold, både for rev og mink.

Resultatet betyr ikke at det kan være lønnsomt å drive videre med dagens anlegg så lenge dette er drivverdige. Men også her vil kalkylen være marginal:

For blårev har driveren kun ca. 558 000 kroner til disposisjon for arbeid og kapital. Det skal bl.a. dekke ca. 1,5 årsverk.

Som i 2016 er situasjonen noe bedre for mink. Basert på 1200 tisper har foretaket over ca. 780 000 kroner til disposisjon for å godtgjøre kapitalen og arbeidskraften. For denne størrelsen er også estimert arbeidskraftsbehov rundt 1,5 årsverk. Det betyr at det blir et negativt beløp igjen til kapital etter godtgjøring av egen og leid arbeidskraft.

Et krav om avvikling vil derfor, ut fra dagens situasjon, ikke frata driverne attraktive investeringsmuligheter.

Fortsatt drift med eksisterende anlegg, vil være lønnsomt for minkprodusenter, men ikke for blårevprodusenter, ut fra denne beregningen og dagens situasjon. Bidraget til kapital for en minkfarm er anslått til 175 000 kroner årlig, uavhengig av investeringstidspunkt. Antar vi at snittet er 7,5 år gjenværende levetid, vil nåverdien av gjenværende levetid være lik 1,055 millioner kroner for en farm med 1200 tisper. Til sammenligning vil halvt nedskrevet anlegg være lik 2,2 millioner kroner basert på gjenanskaffelsesverdi 2017.

For blårevproduksjon vil altså den kalkulerte verdien av fortsatt drift være lik null, mens halvt nedskrevet anlegg for 400 tisper utgjør om lag 1,9 millioner kroner basert på gjenanskaffelseskost i 2017

Verdiberegningen er beheftet med stor usikkerhet. Det er grunn til særlig å peke på følgende usikkerhetsmomenter:

Prissvingningene på skinn; vi har basert oss først og fremst på trendmessige framskrivninger.

Fôrprisene svinger også og her er basert på trenden i Totalkylens tall for pelsdyrfôr.

Arbeidskraftkostnadene er beregnet ut fra stipulert timeforbruk for leid arbeidskraft og oppjusterte timepriser fra observasjoner i driftsgranskingene. Eiers arbeidsinnsats er verdsatt lik vederlaget i jordbruk generelt og ligger derfor lavere enn i sysselsetting utenfor jordbruk.

Skalaforhold i pelsdyrproduksjon tilsier at lønnsomheten er bedre ved større bruk og lavere for mindre enheter enn de som er lagt til grunn. Som i annet jordbruk, kan det også være betydelige forskjeller i effektiviteten mellom bruk. F.eks. vil en eier som ikke leier arbeidskraft ved den antatte timeprisen, bedre egen inntjening pr årsverk. Dvs., om avvikling i dagens situasjon ikke medfører tap for gjennomsnittsenheten, vil det normalt være et antall enheter som på grunn av størrelse eller særlig gunstige driftsforhold, oppnår tilfredsstillende lønnsomhet.

Litteraturreferanse

- Budsjettnemnda for jordbruket. u.å. *Totalkalkylen for jordbruket*. NIBIO. Egne grunnlagsdata.
- Budsjettnemnda for jordbruket. u.å. *Resultatkontrollen*. NIBIO. Egne grunnlagsdata.
- Fjose, S., Seeberg, A., Homen B., R, Guldbrandsen, U., M., Aalen, P., Grûnfeld, L. og I. Pettersen. 2016. *Samfunnsøkonomiske konsekvenser og pelsdyroppdretternes tap av et forbud mot pelsdyroppdrett*. Menon-publikasjon nr 7, 2016.
- Hovland, Ivar og Leif Jarle Asheim (2014). *Perspektiv på pelsdyrnæringa i dagens og framtidens Norge*. Upublisert NILF-notat, 2014.
- Jeløya-plattformen. 2018. Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Jeløya-plattformen. Rapport: 14.01.2018. Jeløya: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.
- NIBIO. 2017. *Handbok for driftsplanlegging 2017/2018*. Hovland, Ivar (red.). Oslo: NIBIO, oktober 2017.
- NIBIO. u.å. *Driftsgranskingar i jord- og skogbruk*. Egne tabelluttrekk for regnskapsåret 2016.
- Norges Bank. 2018. Statsobligasjoner årsgjennomsnitt. Url: <https://www.norges-bank.no/Statistikk/Rentestatistikk/Statsobligasjoner-Rente-Arsgjennomsnitt-av-daglige-noteringer/>
- Norges Pelsdyrslag. 2018. *Driftsbygninger og utstyr*. Publisert: 14. mai 2018, url: <http://www.norpels.no/driftsbygninger-og-utstyr/>
- Norges Pelsdyrslag. 2014. *Håndbok for FarmSert. Rettledning for gjennomgang og sertifisering av pelsdyrgårder i henhold til pelsdyrnæringens kvalitetsstandard*. Url: <http://www.norpels.no/farmsert/>
- NOU 2014:15. 2014. *Norsk pelsdyrhold- bærekraftig utvikling eller styrt avvikling? Gjennomgang av pelsdyrnæringen*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet, 15. desember 2014.
- Pelsdyrforskriften. 2011. *Forskrift om hold av pelsdyr*. FOR-2011-03-17-296. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-03-17-296>
- Skatteetaten. 2017. *Takseringsregler for 2017*. Publisert: 20.11.2017. Url: <https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/skattedirektoratets-meldinger/takseringsreglene-for-2017/>

Vedlegg 1: Antall pelsdyrbruk og antall dyr per bruk i gjennomsnitt i Norge, 2002-2017

Alle tabeller under er basert på antall minketisper og revetisper, hhv. kode: 170 og 171 i Produksjonstilskuddsdatabasen. For tall i perioden 2002-2016 er PT-900 per 1.1 benyttet, dvs. 161720 for 2016 osv., 2017 tall er søknadstall fra høstomgangen (PT-900 del 2) (foreløpige tall). I tallgrunnlaget vi har mottatt fra Landbruksdirektoratet forekommer det avvik i 2017 sammenlignet med tall som er publisert på nett. Årsaken til dette avviket er ikke undersøkt her, men skyldes bl.a. at det er benyttet foreløpige tall. Tidligere i rapporten er det derfor benyttet 2016-tall.

Tabell 1: Antall pelsdyrbruk i Norge totalt (Total), og antall bruk med rev(0), antall bruk med mink (1) og antall bruk med mink og rev i kombinasjon (2), i perioden 2002-2017

Årgang	pelsdyr			Total
	0	1	2	
2002	466	64	66	596
2003	457	67	64	588
2004	410	73	71	554
2005	385	89	54	528
2006	345	99	54	498
2007	295	97	56	448
2008	234	88	46	368
2009	189	82	37	308
2010	166	79	35	280
2011	154	84	34	272
2012	153	92	29	274
2013	152	99	26	277
2014	137	103	26	266
2015	115	95	23	233
2016	97	87	17	201
2017	78	86	15	179
Total	3,833	1,384	653	5,870

Tabell 2: Antall bruk med annen jordbruksdrift (verdi: 1) i tillegg til pelsdyrholdet og antall pelsdyrbruk uten annen jordbruksdrift (verdi: 0) i Norge, i perioden 2002-2017

Årgang	Antall pelsdyrbruk		Total
	0	1	
2002	150	446	596
2003	194	394	588
2004	194	360	554
2005	200	328	528
2006	197	301	498
2007	177	271	448
2008	164	204	368
2009	144	164	308
2010	130	150	280
2011	136	136	272
2012	135	139	274
2013	133	144	277
2014	129	137	266
2015	109	124	233
2016	98	103	201
2017	81	98	179
Total	2,371	3,499	5,870

Tabell 3: Antall mink og rev totalt i Norge, i perioden 2002-2017

Årgang	Mink	Rev
2002	66546	71592
2003	64916	76623
2004	78194	75311
2005	93074	71830
2006	111529	70077
2007	114498	64407
2008	109468	55044
2009	98661	46692
2010	102297	45911
2011	112214	45855
2012	133928	47651
2013	172737	48432
2014	165423	45845
2015	145100	38001
2016	134121	29692
2017	137248	24032

Tabell 4: Gjennomsnittlig antall mink (mean) per minkbruk* og antall minkbruk i Norge (freq.), i perioden 2002-2017

Årgang	Summary of MinkB		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	636.29688	827.67933	64
2003	581.47761	517.28128	67
2004	676.87671	563.61364	73
2005	746.70787	779.92058	89
2006	806.10101	756.4848	99
2007	799.15464	515.68246	97
2008	823.46591	476.24858	88
2009	908.86585	694.12081	82
2010	980.75949	734.31172	79
2011	993.0119	673.35428	84
2012	1123.163	726.97404	92
2013	1406.798	1559.6736	99
2014	1334.9903	728.50402	103
2015	1266.3895	708.51541	95
2016	1283.3908	771.12947	87
2017	1385.2093	1091.7489	86
Total	1005.7486	849.45851	1,384

* Inkluderer ikke bruk som har mink og rev i kombinasjon

Tabell 5: Gjennomsnittlig antall rev (mean) per revebruk* og antall revebruk (freq.) i Norge, i perioden 2002-2017

Årgang	Summary of RevB		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	137.21245	98.85173	466
2003	149.8884	109.76084	457
2004	159.52195	119.67556	410
2005	161.38182	119.71536	385
2006	178.83188	136.34129	345
2007	187.21356	138.0967	295
2008	198.82479	138.01943	234
2009	205.65079	131.30906	189
2010	215.75904	139.60069	166
2011	237.67532	149.77874	154
2012	250.68627	166.27986	153
2013	255.34868	175.87218	152
2014	263.14599	187.83212	137
2015	257.29565	176.7016	115
2016	235.87629	157.53963	97
2017	228.14103	168.63168	78
Total	187.37151	140.44796	3,833

* Inkluderer ikke bruk som har mink og rev i kombinasjon

Tabell 6: Gjennomsnittlig antall mink og rev per bruk* med mink og rev i kombinasjon, i perioden 2002-2017

Årgang	Mink (Mean)	Rev (Mean)	Freq.
2002	391.25758	115.92424	66
2003	405.57813	126.9375	64
2004	405.38028	139.53521	71
2005	492.90741	179.59259	54
2006	587.5	155.18519	54
2007	660.35714	163.91071	56
2008	804.41304	185.19565	46
2009	652.27027	211.45946	37
2010	709.05714	288.42857	35
2011	847.08824	272.14706	34
2012	1055.069	320.55172	29
2013	1287.0769	369.96154	26
2014	1073.8077	376.69231	26
2015	1077.9565	365.73913	23
2016	1321.5294	400.70588	17
2017	1208	415.8	15
Total	686.06126	1048.2988	653

* Inkluderer bare bruk (freq.) som har mink og rev i kombinasjon

Vedlegg 2: Alder på eier av pelsdyrforetak i Norge

Alle tabeller under er basert på antall minketisper og revetisper, hhv. kode: 170 og 171 i Produksjonstilskuddsdatabasen. Se omtale i vedlegg 1.

Tabell 7: Gjennomsnittlig fødselsår for eier av pelsdyrforetak i Norge, i perioden 2002-2017*

Årgang	Summary of Fødselsår		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	1953.9793	11.144983	579
2003	1954.8684	11.936647	570
2004	1955.2146	11.011704	508
2005	1956.4567	11.140314	508
2006	1957.0609	11.152836	476
2007	1958.1795	11.173565	429
2008	1959.255	11.054242	349
2009	1959.8328	10.861962	293
2010	1960.019	11.028918	263
2011	1960.8327	11.391095	257
2012	1961.7752	11.452314	258
2013	1962.8521	11.720772	257
2014	1964.2408	11.58341	245
2015	1965.25	11.324495	216
2016	1966.0426	10.892194	188
2017	1966.4472	10.911519	161
Total	1958.673	11.842703	5,557

* Det mangler fødselsår for totalt 305 bruk i hele perioden (2002-2017)

Tabell 8: Gjennomsnittlig fødselsår for eier av minkeforetak* i Norge, i perioden 2002-2017

Årgang	Summary of dMinkF		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	1953.2903	10.663846	62
2003	1955.0938	11.342739	64
2004	1955.7188	10.787219	64
2005	1957.2353	11.795527	85
2006	1958.5938	11.569996	96
2007	1961.5	11.86551	94
2008	1962.8434	12.177029	83
2009	1963.5733	11.509307	75
2010	1963.0548	11.406492	73
2011	1963.6026	12.567056	78
2012	1965.0465	11.911346	86
2013	1967.1	12.306069	90
2014	1968.9892	11.850972	93
2015	1970.2857	11.192264	84
2016	1970.8228	10.728299	79
2017	1970.5753	10.883114	73
Total	1963.2643	12.71201	1,279

* Det mangler fødselsår på enkelte eiere og antall foretak (freq.) vil avvike noe fra tabell 1 (verdi 1).

Tabell 9: Gjennomsnittlig fødselsår for eier av reveforetak* i Norge, i perioden 2002-2017

Årgang	Summary of dRevF		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	1954.1601	11.364038	456
2003	1954.9572	12.249125	444
2004	1955.2611	11.195302	383
2005	1956.4367	11.031069	371
2006	1956.8997	10.927378	329
2007	1957.3298	10.50679	282
2008	1958.3094	10.172311	223
2009	1958.7213	10.172357	183
2010	1958.7547	10.558887	159
2011	1959.4362	10.613175	149
2012	1959.8904	10.945711	146
2013	1960.6389	10.95101	144
2014	1961.0775	10.66801	129
2015	1961.8807	10.423198	109
2016	1962.4457	10.181176	92
2017	1963.137	10.327034	73
Total	1957.3227	11.247937	3,672

* Det mangler fødselsår på enkelte eiere og antall foretak (Freq.) vil avvike noe fra tabell 1 (verdi 0), i vedlegg 1.

Tabell 10: Gjennomsnittlig fødselsår for eier av bruk med mink og rev i kombinasjon, i perioden 2002-2017

Årgang	Summary of Mink_Rev_F		Freq.
	Mean	Std. Dev.	
2002	1953.3279	10.022843	61
2003	1954	10.279695	62
2004	1954.3934	10.173952	61
2005	1955.3269	10.930657	52
2006	1955.2157	11.65558	51
2007	1956.8113	12.3896	53
2008	1957.2326	11.902055	43
2009	1957.6286	11.337304	35
2010	1959.3548	11.467486	31
2011	1960.5667	10.97861	30
2012	1961.5385	10.647932	26
2013	1960.087	9.6196439	23
2014	1962.7826	9.0802309	23
2015	1962.8261	9.3888337	23
2016	1963.2941	6.3812685	17
2017	1962.4667	6.3343358	15
Total	1957.165	11.002141	606

* Det mangler fødselsår på enkelte eiere og antall foretak (freq.) kan avvike noe fra tabell 1 (verdi 2), i vedlegg 1.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.